

In memoriam

Jozef Leenen (1891-1976)

Wie over LEENENS veelvuldige verdiensten wil schrijven zou moeten uitweiden over zijn inzet en invloed in het onderwijs, over zijn belangstelling voor korrekt taalgebruik en zijn bezorgdheid om een verantwoorde en gemakkelijke spelling, over zijn werk in de redakties van *Nu Nog* en *Taal en Tongval*, over zijn funkties en tussenkomsten in de KCTD evenals in de Woordenlijst- en Bastaardwoordenkommissies, eindelijk over zijn bijdragen in allerhande tijdschriften en zijn betekenis als wetenschapsmens.

Wie de „mens” Leenen beter wil leren kennen leze de huldeadressen die hem door zijn vriend W. PÉE in *Taal en Tongval* werden aangeboden naar aanleiding van zijn 70ste (1) en zijn 80ste (2) verjaardagen evenals het „In Memoriam” van dezelfde auteur in *Nu Nog* (3). Een voortreffelijke schildering van LEENENS evolutie als dialektoloog en zijn verdiensten als taalgeograaf verscheen van de hand van GOOSSENS (4).

Jef LEENEN werd op 18 mei 1891 te Opgrimbie in Limburg geboren ; hij overleed te Sint-Truiden op 29 juli 1976. Gedurende zijn leven was hij atheneumleraar in verschil-

(1) *Taal en Tongval*, Jg. XIII (1961), 49-53, waarbij aansluitend bibliografie 53-55.

(2) *Taal en Tongval*, Jg. XXIII (1971), 61-62, bibliogr. 63.

(3) *Nu Nog*, Jg. XXIV (1976), 97-101.

(4) *Taal en Tongval*, Jg. XXVIII (1976), 97-101, met aanvulling en vervolg van de bibliogr. na 1970.

lende kleinere en in alle grote Belgische steden : sedert 1937 woonde hij te Brussel.

Bij zijn dood was hij op één jaar na een halve eeuw lid van de KCTD. In het tweede boekdeel van de *Handelingen* (1928) wordt hij voor het eerst in de ledenlijst vermeld, zodat we geredelijk kunnen aannemen dat hij sinds 1927 heeft deelgenomen aan de activiteiten van de Kommissie.

In 1913 had LEENEN de doctorstitel verworven met een proefschrift over *Dialecten in Belgisch-Limburg* : dialektologie en taalgeografie hebben hem sedertdien blijven boeien, vooral dan de structurering van de Limburgse dialecten en hun plaats in het Nederlandse geheel (1). Tussen 1928 en 1944 verschenen van zijn hand heel wat waardevolle bijdragen in de HKCTD, zo o.a. *De Hollandse Expansie vanuit Limburg gezien* (2), *Van Muis naar Maus* (3), *Tussen Oud, Old en Alt* (4) en *Franse taaluitzetting over Limburg* (5). In de beide eerstgenoemde artikelen onderkende hij het feit dat de Limburgse dialecten geen palatalisatie van de Germaanse *ū* hebben gekend, wanneer op die klinker geen umlautsfactor volgde, in het derde artikel vestigde hij de aandacht op de gescheiden ontwikkeling van oude *a* en *o* vóór *l + d, t* in Limburg.

Meer dan een kwart eeuw lang, van 1949 tot 1975 was LEENEN redaktielid van *Taal en Tongval*. Onder de talrijke bijdragen die hij in dit tijdschrift publiceerde vermelden we *Is volksetymologie volkswetenschap?* (6), verder *De intervokalische d in een Oostlimburgs dialect* (7) en twee artikelen

(1) Vgl. zijn bijdrage *De Limburgse Taalgouw in het Nederlandse Taalland*, *Album Grootaers*, Leuven, 1950, pp. 53-61.

(2) *HKCTD*, II (1928), 159-170.

(3) *HKCTD*, IV (1930), 165-215.

(4) *HKCTD*, XV (1941), 305-355.

(5) *HKCTD*, XII (1938), 149-167.

(6) *Taal en Tongval*, Jg. I (1949), 49-58.

(7) *Taal en Tongval*, Jg. V (1953), 58-70.

over een sandhi-verschijnsel, nl. *Een Limburgse en Nederlandse Uitspraakregel* en *De Oorsprong van de Limburgse en Nederlandse uitspraakregel* (1). De bijdrage *De Taalatlas van het blad gelezen* wordt door GOOSSENS „een proeve van het lezen van taalkaarten” geheten. Ook het moeilijke probleem van de Limburgs-Rijnlandse betoning kreeg zijn aandacht (3) evenals de invloed van de staatsgrens en van dialecten van centraal gelegen gebieden (4).

De spelling van het Nederlands heeft LEENEN steeds na aan het hart gelegen : in 1950 werd hij lid van de Woordenlijstcommissie, na jarenlang sekretaris te zijn geweest van de Zuidnederlandse Vereniging tot vereenvoudiging van de spelling. Tot kort vóór zijn dood zetelde hij in het bestuur van de Vereniging voor beschaafde Omgangstaal (VBO). In 1967 werd hij lid van de Bastaardwoordencommissie.

Met uitzondering van een artikel over *Aardrijkskundige eigennamen in een Maaslands dorpsdialekt* (5) was zijn belangstelling voor de toponymie beperkt tot het praktische probleem van de spelling der plaats- en straatnamen. Van zijn hand verscheen in 1933 *De spelling van de Plaatsnamen in het Belgische Spoorboek* (6) en in 1944 in de HKCTD een ook als brochure verspreide *Theorie en Praktijk van de Straatnaamgeving* (7), waarin de richtlijnen van de KCTD verwerkt, verduidelijkt en verrechtvaardigd werden.

(1) *Taal en Tongval*, Jg. VI (1954), 1, 1-24 en Jg. VII (1955), 2, 58-66.

(2) *Taal en Tongval*, Jg. IV (1952), 32-39.

(3) Die „Rheinische Akzentuierung” in Limburg, *Rheinische Vierteljahrsblätter*, XVII (1952), 390-398, en Stoottoon en apo- of syncope, *Taal en Tongval*, Jg. XVI (1964), 131-133.

(4) Ver(zuid)brabantsing van (Belgisch-)Limburgs Nederlands, *Taal en Tongval*, Jg. XXI (1969), 186-189 en Jg. XXII (1970), 118-123.

(5) *Naamkunde I* (1969), 238-244.

(6) *HKCTD*, Jg. VII (1933), 249-257.

(7) *HKCTD*, Jg. XVIII (1944), 147-202.

In betwiste problemen als het aaneenschrijven van straatnamen (1) of het al dan niet schrijven van de verbindings-s (2) verdedigde hij een spelling die gebaseerd is op het algemeen gebruik of op de weergave van het fonetisch gehoorde. Ook daar waar zijn standpunten voor betwisting vatbaar zijn bewondert men de taaie vasthoudendheid waarmee hij zijn opvattingen weet door te drukken. Een paar bijdragen als bv. die betr. *Kempisch* of *Kempens* (3) en *Kortrijkzaan* of *Kortrijkenaar* (4) zullen later nog wel discussies uitlokken, het onderwerp van zijn artikels over *De schrijfwijze van de Aanlopen de en van in Geslachtsnamen* (5) blijkt zelfs naderhand weer aktueel te zullen worden.

LEENENS raadgevingen op het gebied van de taalgang en de spelling zullen zeker niet zonder invloed op zijn lezers zijn gebleven : zijn aandeel in de weldoende aktie van de VBO is gewis niet gering geweest.

Een treffende typering van zijn prestaties als dialektoloog verscheen van de hand van Prof. Dr. J. GOOSSENS, die hem terecht een „*scherp intellekt*” toeschrijft alsmede „*de gave tot synthese*”. Goossens ziet in Leenen „*één der belangrijkste pioniers van de taalgeografische methode*” en „*een voortreffelijk kenner van het Limburgse taallandschap en zijn geschiedenis*”. Wij wensen ons bij dit oordeel aan te sluiten en zullen zijn nagedachtenis in ere houden.

A. STEVENS.

(1) Zo in Aaneenschrijven van zekere straatnamen, *Nu Nog*, Jg. VI (1958), 1, 3-6 en *Wetenschappelijke Tijdingen*, Jg. 22 (1962), 261-269.

(2) De verbindings-s in straatnamen, *Nu Nog*, Jg. VI (1958), 52-54.

(3) In *Wetensch. Tijdingen*, Jg. 22 (1962), 301-304; *Taal en Tongval*, Jg. XV (1963), 58-62 en *Nu Nog*, Jg. XI (1963), 90-91.

(4) *Nu Nog*, Jg. XI (1963), 104-105.

(5) *HKCTD*, Jg. XXXI (1957), 277-326 en *Med. Ver. Naamk.*, Jg. XXXII (1956), 65-76 (Een Belgische afwijking in de schrijfwijze van de geslachtsnamen met een aanloop).